

Mikrohitelezés szerepe Magyarországon

Handa Lászlóné

Budapesti Műszaki Főiskola
Regionális Oktatási és Innovációs Központ
8000 Székesfehérvár, Budai u. 45.
handa.laszlone@roik.bmf.hu

Absztrakt: A hazánkban működő vállalkozások meghatározó csoportja a mikro- és kisvállalkozások. Ez a szektor jelentős mértékben befolyásolja a magyar gazdaság fejlődését, a versenyképesség alakulását és elsősorban a munkaerőpiac helyzetét. A rendszerváltás után a jogi keretek és a piacorientált gazdasági folyamatok lehetővé tették a vállalkozások számának gyors növekedését. Ugyanakkor komoly gondot okozott a vállalkozói tapasztalatok és ismeretek hiánya, de leginkább a tőkehiány. A finanszírozási problémák kezelésére a 90-es évek elején az EU által létrehozott PHARE program és a Magyar Vállalkozásfejlesztési Alapítvány elindította a mikrohitelezés rendszerét. Az elmúlt másfél évtizedben a több szereplőssé váló és többször átalakított mikrofinanszírozás egyre inkább piaci alapokra helyeződött. Szerintem ez ellentmond a mikrohitelezés eredeti célkitűzéseinek: miszerint pénzügyi támogatással és üzleti tanácsadással biztosítja a kisvállalkozások létrejöttét.

Kulcsszavak: mikrovállalkozás, kisvállalkozás, középvállalkozás, mikrohitel, Magyar Vállalkozásfejlesztési Alapítvány

1. Bevezetés

Ez év tavaszán együttműködési megállapodást írt alá a Székesfehérvári Regionális Vállalkozásfejlesztési Alapítvány (RVA) és intézetünk (ROIK) – harmadik résztvevőként a Belvárosi I. István Középiskola –, amelynek célja olyan internet alapú gazdasági oktató rendszer kialakítása, amely az RVA szakmai ismeretein, tapasztalatain, illetve a gyakorlatban használt on-line vállalkozásfejlesztési rendszerén alapul. Az RVA 1992 óta folytat mikrofinanszírozási tevékenységet. E tevékenység minél hatékonyabb és korszerűbb megvalósítása érdekében fejlesztették ki az internet alapú on-line vállalkozásfejlesztési rendszerüket, aminek részét képezi egyebek mellett az on-line mikrohitel igénylés, az elektronikus hitelbírálati rendszer, valamint a gazdálkodás elemző és adóminősítő modul. Nagyon fontosnak tartjuk, hogy a gyakorlatban jól bevált rendszert a gazdasági tárgyak oktatásához kapcsolódva a felsőoktatásban is meghonosítsunk (pénzügy, vállalatgazdaságtan, számvitel tantárgyakra építve). Annál inkább örülünk ennek a lehetőségnek, hogy

olyan jelenleg elérhető legkorszerűbb technológián alapuló rendszert oktathatunk, amely ez évben nemzetközi elismerésben is részesült. „A mikrofinanszírozás – jó gyakorlatok EURÓPA DÍJ 2009” pályázaton a díj tudományos bizottsága az öt legjobb gyakorlat közé választotta be az RVA általunk is oktatásra kerülő programját¹.

Miután a jövő menedzsereinek és informatikusainak képzését ősztől módomban áll ezzel a díjazott szakértői rendszerrel megvalósítani, szükségesnek tartottam a mikrofinanszírozás kialakulását és jelenlegi rendszerét elemezni és e tanulmány keretei között bemutatni.

2. Előzmények

2.1. A mikrohitel keletkezése

2006-ban a Béke Nobel-díjat egy bankár kapta „az alulról jövő gazdasági és szociális fejlődés új formájának megteremtéséért”. A bizottság indoklásában fontosnak tartotta a következőket: „Tartós béke nem érhető el, ha a lakosság jelentős része nem kap lehetőséget arra, hogy kikeveredjen a szegénységből. A mikrohitel az egyik az ilyen lehetőségek közül. Az alulról induló fejlődés ugyanakkor hozzájárul a demokrácia és az emberi jogok előmozdításához is.”²

Miközben a globalizált világgazdaság megköveteli a gazdasági szereplőktől a gyors alkalmazkodást, sokaknak nem volt módjuk alkalmazkodási stratégiákat kiépíteni. Eredmény: a gazdasági rendszerek megváltozása, növekvő munkanélküliség és a lakosság egy részének leszakadása. Az állami jóléti újraelosztás kiterjesztése nem járható út, mert ez egyensúlyhiányt és pénzügyi válságot eredményezett. Ugyanakkor felvetődik a kormányzat felelőssége is, hogy a multinacionális vállalatok rohamosan növekvő profitkivitelét ezen országok hogyan tudnák korlátozni és helyi munkaalkalmak teremtésére átcsoportosítani. Közel 100 országban már alkalmazzák a mikrohitelezés sajátos rendszerét – még a tőlünk gazdagabb Ausztriában is – nálunk nem talált kedvező fogadtatásra a Nobel-díjas elképzelés. Mít jelent a mikrohitel és milyen formái alakultak ki napjainkra a finanszírozásnak?

2.2. Mikrohitel fogalma

A mikrohitel szót az 1970-es évek előtt nem használták. Az Oxford Analytical szerint a mikrohitelezés a legutóbbi 30 esztendő legjobban ünnevelt fejlesztési

---

¹ www.european-microfinance.org/best_practices_award_en.php

² Dr Szabó Antal: Mikrohitek a világban Tanulmány 2006

politikája. Ma széles körben használják a mezőgazdasági hitelezéstől a fogyasztási és szövetkezeti hitelekig. Ime egy a definíciókból:

„A mikrohitelezés elsődleges célja olyan hitelezési rendszer megvalósítása, amely lehetővé teszi konvencionális/kereskedelmi bankok által nem finanszírozható, nem bankképes szegények részére induló tőke biztosítását, szakmai és pénzügyi segítségnyújtást.”³

Az előző pontban általam említett alkalmazkodási folyamatban jelentős szerepet játszhatnak a mikro-és kisvállalkozások, mert munkahelyek teremtenek, a helyszínen állítanak elő terméket, szolgáltatásokat végeznek, adót fizetnek, ezáltal hozzájárulnak a GDP növeléséhez. Ugyanakkor a kezdő vállalkozások legfőbb problémája az induló tőke biztosítása. Legtöbbször családi megtakarítás vagy baráti kölcsön az egyetlen forrás az új vállalkozás indításához. Az általam idézet tanulmány szerint a mikrohitelezés nem tartozik az átmeneti gazdaságú országok kis-és középállalkozások (kkv) támogatás eszköztárába.

2.3. Az első mikrohitel

A GRAMEEN BANK a mikrohitel őse, amelyet a bevezetőben említett Nobel-díjas Muhammad Yunus professzor 1976-ban hozott létre Bangladesben. A hitel-igénylők 4-6 fős csoportokat alakítanak meg, ezek veszik fel a hitelt. Eldöntik ki az a 2 fő aki kapja, a többieknek várni kell, amíg a csoport vissza nem fizeti. A hitelösszeg átlagosan 150 euró és 2006 végéig 6,61 millió ügyfelet szolgáltak ki. A hitel visszafizetés határfoka rendkívül jó: 99%.

Azóta már több országban követték a Grameen Bank példáját (még az Egyesült Államokban is!)

3. Nemzetközi folyamatok a mikrohitelezésben

- CGAP – a Világbank Szegényeket Segítő Konzultatív Csoportja.

1990-től működő mikrohitelezési program, amelynek célja a szegénység csökkentése a legszegényebb háztartások számára pénzügyi szolgáltatások biztosításával állami és magán fejlesztési ügynökségen keresztül.

- ENSZ programok

1997-ben foglalkoztak először azzal, hogy 2005-ig a világ legszegényebb régióit olyan hitelhez juttassák, amely lehetővé teszi az önfoglalkoztatást (akkor még átmeneti gazdaságú országként Magyarország is ehhez a régióhoz tartozott).

---

³ Dr Szabó A. Tanulmányok

2006-ban indított fejlesztési programok – Microstart - keretében mikrohitel intézeteket hoztak létre, kidolgozták a hitelezési eljárás menedzselését. Ezekben a programokban magyar intézmény nem volt.

3.1. Az Európai Unió mikrohitel programjai

Új fejezetet jelent a mikrohitelezés történetében, amikor az EU 1997-ben hozott határozatában hangsúlyozza a mikrovállalkozások fontosságát és elhatározza, hogy „a lakosság azon rétegét – elsősorban a szegényeket és a nőket -, akiknek nincs lehetősége ahhoz, hogy formális pénzügyi szektorhoz forduljon, mikrohitelezési intézmények létrehozásával pénzügyi támogatásban kell részesíteni.”⁴ A mikrohitel a szegénység elleni harc fontos tényezője, felső határát jelenleg 25.000 euróban állapították meg. A másik fontos szerepe abban van, hogy a vállalkozások fejlesztésével az európai növekedést, a versenyképességet és a kohéziót is elősegíti. Kialakítják az önfoglalkoztató egyszemélyes vállalkozások számára biztosítható kisebb összegű hatékony hitelezési eljárást. A szabályozás kiterjed a mikrohitel kamatrendszerének felülvizsgálatára, a hitelt felvevő adó és biztosítási kötelezettségeire és az adminisztrációs akadályok megszüntetését célozza meg. Ezenkívül segítséget nyújt tanácsadók és oktatási programok szervezésével a vállalkozóknak és értékeli a hitelező intézmények együttműködését.

2006-ban a regionális politikáért felelős biztos – Danuta Hübner – az Európai Parlamentben értékelte az európai mikrohitel stratégiát és sürgette a tagországokat, hogy tegyenek meg mindent, ami lehetővé teszi a JEREMIE program lehetőségeinek kihasználását. Ez a program egyike annak a három politikai kezdeményezésnek, amelyet ebben az évben indítanak a tagországok és régiók beruházásának, növekedésének és munkahelyteremtésének elősegítésére. JEREMIE (Join European REsources for MIcro-to-Medium Enterprises)=európai közösségi források mikro-kis és közép-vállalkozások támogatására.⁵

Az EU vállalatainak 93%-a tíz fő alatti mikrovállalkozás és foglalkoztatottjainak 25%-a ebbe a kategóriába tartozik. Ugyanakkor a munkanélküliek száma 19 millió és a szegénységi küszöbön él 70 millió ember. Új munkahelyek 35%-a új vállalkozások létrejöttével keletkezik, de köztük vannak az alacsony iskolai végzettségű, bizonytalansággal, alacsony jövedelmezőséggel és törékeny szociális biztonsággal megalakulók is, akiknek ez az egyetlen esélyük – ha a mikrohitel lehetővé teszi – hogy visszatérjenek a feketegazdaságból a legálisba és a munka világába.

Az 1990-es évek elején a mikrohitelezés koncepciója Közép-és Kelet-Európában, valamint a FÁK-ban ismeretlen volt, a kormányok nem foglalkoztak az önfoglalkoztatók és mikrovállalkozások támogatásával. Az évtized végére azonban az átmeneti gazdaságokban is kialakult a mikrohitelezés intézményrendszere, a 2005-

⁴ europa.eu.int/comm/development/body/legislation/recueil/ezn11

⁵ http://ec.europa.eu/regional_policy/funds/2007

ős adatok szerint 9000 a számuk és 2 millió főnek folyósítottak hitelt és a becslések szerint 50 millió főnek lenne szüksége ilyen finanszírozási forrásra ezt követő 5 évben. Melyek ezek az intézmények? A *hitelszövetkezetek*, amelyek kizárólag saját tagjaiknak nyújtanak pénzügyi szolgáltatást. *Nem kormányközi intézmények*, ezek nonprofit szervezetek (alapítványok, szövetségek, állami vagy magántulajdonban). *Kereskedelmi bankok*, amelyek profitorientált hitelezést folytatnak, valamint a *mikrohital bankok*, ezek is profitorientált bankok, de tevékenységük kizárólag a mikrovállalkozásokra irányul.

3.2. Javaslatok mikrohital intézmények kialakítására Közép-Kelet-Európában

Jelentős szerepet töltenek be az ipari és mezőgazdasági szerkezetátalakulás és a piacgazdaságra való átmenet időszakában a munkanélkülivé vált tömegek önálló vállalkozásainak megteremtésében a mikrohitelezéssel foglalkozó intézmények. Az emberek egy része kényszerből lesz vállalkozó, nem rendelkezik vállalatirányítási és piaci tapasztalattal. Ennek híján még olyan sikeres ötlet megvalósítását sem övezi üzleti eredmény, amely az induló vállalkozásokat többnyire ellehetetleníti az üzleti életben. Éppen ezért szükséges a következő szempontoknak megfelelő hatékony és nem üzleti alapokon működő mikrohital rendszert létrehozni minden országban:

- politikai elkötelezettség és támogatás a kormányzat részéről,
- megfelelő jogszabályi háttér és gazdasági-politikai környezet,
- hatékony, nem hagyományos és decentralizált pénzügyi infrastruktúra,
- mikrohitelezést célszerű hitelgarancia rendszerrel kiegészíteni,
- térítésmentes üzleti tanácsadás,
- szociális érzékenység beépítése a hitelezési mechanizmusokba, különösen az elmaradott térségekben,
- professzionális, a hitelfelvevő közelségében működő korrekt és transzparens eljárási renddel rendelkező menedzsment létrehozása,
- önfenntartó képesség biztosítása,
- megfelelő ellenőrzési mechanizmus kialakítása.

Az egyes országok eltérő gyakorlatot folytathatnak, számukra megengedett a kísérletezés és a nemzeti modellek kialakítása. Mindenesetre az első 12 közép-kelet-európai országot összehasonlító értékelés alapján 1998-ban – amelyet egy angol cég készített – a magyar gyakorlat a térség legjobb mikrohital programja volt!

A következő fejezetben bemutatom a hazai mikrofinanszírozás kialakulását, fejlődési szakaszait és eredményeit, ugyanakkor nem térek ki a többi átmeneti ország gyakorlatára (nem képezi dolgozatom tárgyát).

4. Mikrofinanszírozási szektor Magyarországon

4.1. A nemzeti környezet szerepe

Magyarországon a vállalkozások 95%-a tíz fő alatti mikrovállalkozás (1. táblázat), amelyek létrejötte a rendszerváltást követő időszakra tehető, közvetlen következménye a privatizációnak és a piaci szabályozásnak. A politikai és a gazdasági átalakulást segítő programként az Európai Közösség országai 1989-ben döntöttek a PHARE indításáról, amely elsőként Magyarországot és Lengyelországot támogatta a régióból. Ekkor hozták létre az első vállalkozásfejlesztési programokat és 1990-ben döntöttek a Magyar Vállalkozásfejlesztési Alapítvány működéséről (MVA).

1. táblázat

A működő vállalkozások száma létszám-kategóriák szerint (2000-)										
Év	2000		2001		2002		2003		2004	
	Létszám-kategória	száma	aránya	száma	aránya	száma	aránya	száma	aránya	száma
0 fő	17 665	3%	18 721	3%	22 835	3%	16 414	2%	15 970	2%
1 fő	408 066	65%	424 782	66%	465 000	67%	464 150	66%	464 096	66%
2 fő	78 508	13%	80 520	12%	82 558	12%	90 205	13%	92 375	13%
3-4 fő	54 001	9%	54 113	8%	55 088	8%	58 827	8%	61 473	9%
5-9 fő	34 620	6%	35 205	5%	35 469	5%	37 504	5%	39 613	6%
10-19 fő	16 407	3%	16 656	3%	16 910	2%	17 530	3%	18 170	3%
20-49 fő	9 442	2%	9 501	1%	9 919	1%	10 252	1%	10 636	2%
50-249 fő	5 350	1%	5 337	1%	5 006	1%	5 015	1%	5 028	1%
250 fő és felette	1 088	0%	1 046	0%	1 003	0%	958	0%	946	0%
Vállalkozás összesen	625 147	100%	645 881	100%	693 788	100%	700 855	100%	708 307	100%
Mikrovállalkozás összesen	592 860	95%	613 341	95%	660 950	95%	667 100	95%	673 527	95%

Forrás: KSH 2007

1992-ben fogalmazódott meg az Országos Mikrohitel Program igénye abból a felismerésből, hogy a legtöbb kisvállalkozás nem hitelképes a profitorientált hitelintézeteknél. Ez olyan piaci kudarcnak számít – ahol a piac nem működik megfelelően –, amelynek megoldása nemzetgazdasági érdek és indokoltá teszi a kormányzati beavatkozást. Ezért a PHARE költségvetéséből elkülönítettek 1,15 milliárd ECU-t a program finanszírozására. Ezt az elsőként beindított konstrukciót a megyei és fővárosi vállalkozásfejlesztési alapítványok közvetítették az MVA szakmai koordinációja mellett.

4.2. A mikrofinanszírozási szektor szereplői

Elsőként utalni szeretnék az általam a 3.2. pontban ismertetett, a hitelrendszer intézményeivel szemben támasztott követelményekre: akkor tekinthetők hatékonyak, ha nem profitorientáltak és decentralizáltan működnek. Fontos az üzleti tanácsadás, elvárás a rövid átfutási idő, az alacsony adminisztrációs költségek és a társadalmi ellenőrzés is. Ezek után megvizsgálom, hogy megfelelnek-e az elvárásoknak a hazai intézményrendszer tagjai. A következő csoportosítás lehetséges:

4.2.1. Kormányzati szektor

A Gazdasági- és Közlekedési Minisztérium (GKM) látja el az Országos Mikrohitel Program felügyeletét, de operatív jogkörrel nem rendelkezik a mikrohitellekkel kapcsolatosan. A Megyei és Területi Munkaügyi Központok, mint közigazgatási szervek a munkanélküliek regisztrációja és vállalkozóvá válását elősegítő programjaik révén közvetve kapcsolatba kerülnek a mikrofinanszírozással is.

4.2.2. Nonprofit szektor

Magyar Vállalkozásfejlesztési Alapítvány (MVA) – ahogy már említettem – a kezdetektől fogva a legfontosabb szerepet tölti be és jelentős eredményeket ért el a kkv-k finanszírozásában. Az Országos Mikrohitel Program koordinátora és a Mikrohitel Alap kezelője. Közvetlen hitelezési tevékenysége nincs, mert ezt a Magyar Mikrofinanszírozási Hálózat tagjai végzik. A kezdeti sikeres szakasz után – amely 1992-től 2000-ig tartott – megkezdődött a helyi mikrohitel alapok központosítása, ami a program működésének lelassulásához és az MVA apparátusának jelentős növekedéséhez vezetett. A szakmai konzultáció megszűnt a központ és a hálózat szakemberei között. A helyi alapítványok tiltakozása ellenére a korábban kialakult rugalmas – egyéni szabott – fedezet értékelést megszigorították, így a program eltávolodott eredeti céljától. Ezáltal a lakosság jelentős, megfelelő fedezettel nem rendelkező, legrászorultabb csoportját kirekeszti a mikrohitelhez. Pozitívnak mondható, hogy a hitel összegét többször emelték, valamint a banki közreműködés nincs előírva (jelentősen növelné a költségeket). Ezt a centralizációs folyamatot szemlélteti a 2. táblázat adatsora, jól látható a 2003-2004. évek hitelkihelyezéseinek csökkenése.

Magyar Mikrofinanszírozási Hálózat a megyei és fővárosi alapítványokból áll. Ezek az Országos Mikrohitel Program gyakorlati megvalósítói és ők rendelkeznek több mint egy évtizedes gyakorlattal. A 20 önálló vállalkozásfejlesztési alapítvány a helyi közösségek összefogásával és az Európai Közösség támogatásával jött létre. Bár a teljes bírálati eljárás helyben az alapítványoknál történik, előzetes kontrollra a teljes dokumentumot be kell nyújtani az MVA-hoz. Szerződéskötés után ismételt meg kell küldeni a központba, ahol engedélyezik a folyósítást. Tehát bürokratikusá válik és lelassul az eljárás, ami nem kedvez a hitelt felvevő vállalkozásoknak.

Handa L-né

Mikrohitelezés szerepe Magyarországon

2. táblázat

Mikrohitelezések az Országos Mikrohitelezési Alapból a központosítást követően ágazati bontásban (Ft)							
Év	Ipar	Mezőgazdaság	Idegenforgalom	Szolgáltatás	Kereskedelem	Egyéb	Összesen
2 000	282 801 848	78 072 436	60 859 000	505 805 105	606 394 078	52 161 185	1 586 095 652
2 001	1 111 067 152	696 512 564	311 784 275	2 328 964 441	1 993 532 443	155 115 000	6 596 977 876
2 002	1 578 777 861	674 820 450	450 127 725	3 202 907 470	3 268 701 297	215 147 000	9 390 483 805
2 003 *	641 202 200	326 077 000	195 980 000	1 192 402 030	1 213 846 113	41 095 000	3 610 604 346
2 004 *	185 773 000	128 971 000	127 974 000	488 645 000	473 268 500	20 548 000	1 425 181 504
2 005	596 557 000	444 750 500	162 550 000	1 452 189 505	1 182 349 805	92 718 000	3 931 116 815
2 006	563 738 653	608 677 500	188 342 000	1 409 547 420	1 254 637 100	50 877 500	4 075 822 179
Összesen	4 959 917 714	2 957 881 450	1 497 617 000	10 580 460 971	9 992 729 336	627 661 685	30 616 282 177

Forrás: Magyar Mikrofinanszírozási hálózat ®

Helyi Mikrohitelezési Programokat is működtetnek a hálózat tagalapítványai. Az első ilyen programot éppen Fejér megyében indította a Székesfehérvári Regionális Vállalkozásfejlesztési Alapítvány (RVA). Az alapok forrásait különböző donorkok és az MVA-tól visszakapott decentralizált források képezik. Itt érvényesül az ügyfélbarát eljárásrend. A hitelezési eljárás teljes egészében decentralizált. A szolgáltatások színvonalát emeli az RVA által kifejlesztett internet alapú nyilvántartó és szolgáltató rendszer (amelynek eredményes felhasználását az általam említett nemzetközi díjazás is elismeri).⁶ Ellentmondásosnak tartom, hogy nagyszámú kisméretű vállalkozás számára kerül sor a helyi Alapokból, ezt szemlélteti a 3. Táblázat. Annak ellenére alakult ki ez a folyamat, hogy eddig „minden egyes magyar kormány a szektor támogatására irányuló törekvéseit hangsúlyozta, de tudni kell, hogy a magyar vállalkozásfejlesztési intézményrendszert erős lobby harc jellemzi.”⁷

3. táblázat

Mikrohitelezések a Helyi Mikrohitelezési Alapokból ágazati bontásban (Ft)							
Év	Ipar	Mezőgazdaság	Idegenforgalom	Szolgáltatás	Kereskedelem	Egyéb	Összesen
2 000-2004	127.860.000,-	20.497.971,-	37.500.000,-	103.175.253,-	134.100.000,-	9.000.000,-	432.133.224,-
2 005	11.000.000,-	6.000.000,-	-	53.800.000,-	23.500.000,-	-	94.300.000,-
2 006	77.540.000,-	81.015.000,-	76.874.168,-	73.210.000,-	81.859.549,-	-	390.468.717,-
2007.08.12-ig	109.475.000,-	133.809.000,-	66.165.832,-	261.217.000,-	196.860.451,-	4.578.279,-	772.105.562,-
Összesen	325.875.000,-	241.321.971,-	180.540.000,-	491.402.253,-	436.320.000,-	13.578.279,-	1.689.037.503,-

Forrás: Magyar Mikrofinanszírozási hálózat ®

4.2.3. Profitorientált szektor

Ide tartoznak a hitelintézeti törvény hatálya alá tartozó bankok, szakosított hitelintézetek, takarékszövetkezetek, pénzügyi vállalkozások. Ezek a szervezetek nem sorolhatók a klasszikus mikrohitelezést folytatók táborába, de a pénzügyi piacon élesedő verseny következtében egyre inkább fordulnak a mikro-és kisvállalkozások felé hiteltermékeikkel vállalva az egyre nagyobb kockázatot is. Az elmúlt időszakban a hitelek, főleg a devizahitelek rendkívül gyors ütemben nőttek, ugyanakkor a betétállomány stagnált, így a bankoknak egyre inkább külföldi devizaforrások bevonásával kellett a banki mérleget kiegyensúlyozni. Ezt igazolja a kvk-k

⁶ <http://www.mvfportal.hu>

⁷ Szekfű Tibor: Mikrohitelezési szektor Magyarországon

számára nyújtott hitelek alakulása: 2007-ről 2008-ra 70 ezer darabbal nőtt a hitelek száma és összegében 3.482 milliárd Ft-ról 3.903 milliárd Ft-ra.

A pénzügyi válság időszakában a csökkenő kereslet visszafogja a hitelkeresletet is, de a problémát a hitelállomány minőségének további romlása okozza (lakosság és kvv-nél egyaránt romlott a fizetőképesség). A hitelek fedezettsége sem csökkent a hitelezés kockázatát a recesszió időszakában: az általános fedezetként megjelölt ingatlan értéke is csökken. A PSZÁF értékelése szerint a hitelek ágazati és funkcionális szerkezete egyértelműen a kockázatosabb irányba mozdult el (már 2006-tól). Megnőtt a lakossági hitelek, azonbelül az alacsonyabb fedezettségű, valamint a vállalati hitelek esetében a mikrovállalkozásoknak nyújtott hitelek aránya. 2009-ben a hitelek iránti kereslet jelentős csökkenésével lehet számolni, a hitelkamatok 1-2,5%-os emelése és a hitelnyújtás feltételeinek szigorítása miatt.⁸

A banki szektor is kínál állami könnyítéssel hiteleket, például az Új Magyarország Mikrohitel Programot (OTP ajánlata teljeskörű Technológiafejlesztési pályázatok 2009.)

Szerintem nem a profitorientált bankok üzletpolitikáját kellene állami támogatással hitelpiachoz juttatni, hanem a mikrohitelzés alapítványi forrásait kellene növelni.

4.3. Mikrofinanszírozási programok általános feltételei és céljai

Fontos annak meghatározása, hogy kik képezik a programok célcsoportját, milyen követelményeknek kell hogy megfeleljenek a pénzügyi segítséget igénylő vállalkozók:⁹

- cégnyilvántartásba bejegyzett vállalkozás, vagy vállalkozói igazolvánnyal rendelkező magánszemély,
- alkalmazottak száma nem haladhatja meg a 9 főt
- éves forgalom legfeljebb a 200 millió forintot
- magyarországi székhelyű, külföldi tulajdonos részaránya $\leq 25\%$
- nincs köztartozása
- nincs lejárt hiteltartozása
- nem áll csőd és felszámolási eljárás alatt.

Általános célok:

- megfelelő pénzügyi támogatás és üzleti tanácsadás nyújtása mikrovállalkozások számára a szektor sajátosságainak figyelembevételével

⁸ Binder István: Hitel:alma? Üzlet & siker 2009. ápr.

⁹ Szekfű Tibor: Mikrohitelzési szektor Magyarországon 2007

Handa L-né

Mikrohitelezés szerepe Magyarországon

- pénzügyi támogatás olyan vállalkozások számára, amelyek finanszírozása nem kifizetendő a bankok számára
- nyújtson segítséget a hazai és az uniós támogatások elnyeréséhez szükséges önrész biztosításához
- pénzügyi segítséget nyújt a társadalom leghátrányosabb rétegei számára az elszegényedés elleni küzdelem részeként a vállalkozóvá válás biztosításával

Konkrét célok:

- mikro és kisvállalkozások megalakulásának elősegítése
- kisvállalkozói szektor megerősítése
- kisvállalkozói szektor beruházásainak ösztönzése
- kisvállalkozói szektor számára nyújtott pénzügyi szolgáltatások bővítése
- multinacionális cégek beszállítóivá válásának elősegítése
- innováció támogatása
- új munkahelyek teremtése.

4.4. Új tendenciák a mikrofinanszírozásban

2008-ban új szereplővel bővült a mikrofinanszírozás rendszere: a Magyar Vállalkozásfinanszírozási Zrt.-t (MV) azzal a céllal hozta létre a Kormány, hogy a JEREMIE program lebonyolítását menedzselje. Az EU által biztosított forrás alapszerűen működik, amely az MV által megfogalmazott pénzügyi programokra szolgál és pénzügyi közvetítők – általában a bankok – segítségével lehet igénybe venni. Az MV feladatát pénzügyi vállalkozásként látja el, főtevékenysége a kezességvállalás. A finanszírozási forrásokat – lévén közösségi pénzekről szó – nem önállóan, hanem a Nemzeti Fejlesztési Ügynökséggel és a Gazdasági minisztériummal alakították ki. Jelenleg a programnak három eleme indult el:

- *Új Magyarország Mikrohítel Program*

A legkisebb vállalkozásokat szolgálja, 10 millió Ft a maximális összege, 10 év futamidőre.

- *Új Magyarország Forgóeszközhitel Program*

Többletforrást biztosít a bankoknak, hogy fenntartsák a kkv-k finanszírozását. Erre szolgál összesen 140 milliárd Ft, amelyből 50 milliárd uniós pénz és 90 milliárd hazai (MFB). A felvehető legnagyobb hitel összege 200 millió Ft.

- *Új Magyarország kockázati tőkeprogram*

Ebben a formában ideiglenes tőkebevonásra kerül sor és nem hitelfelvételre. Különösen a fejlődő ágazatokban van szüksége az induló cégeknek olyan külső fi-

nanszírozóra, aki meghatározott ideig pénzügyi befektetőként érdekelt a hozam alakulásában (max. 10 évig). Feltétele a támogatásnak max. 5 éves múlt és legfeljebb 1,5 milliárd Ft évi árbevétel. 1 évre max 1,5 millió eurót kaphatnak tőkebefektetőként ezek a pénzügyi vállalkozások. A programra összesen 35 milliárd Ft központi forrás van, amiben az állam 70%-ban részesedik, jelenleg folyik az alapok megalakulása és ősztől várhatók az első kkv szerződések.

Összegzés

A vállalkozások legnagyobb részét támogató mikrofinanszírozási rendszerre szükség van, ez a pozitív hozzáállás fogalmazódik meg a „szegények bankjának” nevezett bangladesi példától kezdve az EU regionális politikájáig. A nemzetközi és a hazai tapasztalatok azt mutatják, hogy igen sok színű és sok szereplős ez a rendszer. A kormányzati szervektől a nonprofit szervezetek bevonásáig egyetértés van abban, hogy közös érdek a mikro-és kisvállalkozások megalakulásának elősegítése, tőkéhez és vállalkozási ismeretekhez való hozzájuttatása. Makrogazdasági szempontból lényeges, mert gazdasági növekedést eredményez, csökkenti a munkanélküliséget, növeli az adóbevételeket és javítja az egyensúlyi helyzetet a kisvállalkozások szélesedő köre. Természetesen egyéni érdek is, hogy munkavállalóként (vagy munkaadóként) biztosítsa magának a biztos megélhetést jelentő jövedelmet, esetleg sikeres vállalkozóként elégedettséget és karriert. A jelenlegi válság időszaka is visszaigazolja a kisvállalati méret előnyeit: gyors alkalmazkodás, takarékoság, racionalizálás, új fejlődési irányok megtalálása.

A hazai mikrohitelzés szereplőit csoportosítva megállapítható, hogy a szükségesnél nagyobb számú a finanszírozók tábora, ebből törvényszerűen következik, hogy kevésbé hatékony az elosztási mechanizmus. Konkrétan: szükség van a kormányzati szervekre a stratégia alkotás, a szabályozók kialakítása, a garanciavállalás és az ellenőrzés miatt, a bankrendszerre, amelyek részben a forrást biztosítják. A legfontosabb szerepet a mikrohitelzés lebonyolításában a nonprofit szervezetek töltik be, akik nem piaci kamatozású, alacsony fedezettség mellett biztosítanak egyszerűsített formában, egyedi elbírálás alapján hitelt a mikrovállalkozások indításakor és fejlesztése céljából. Szerintem a 90-es évek második felében a jó eredményeket felmutató és kis költséggel működő Megyei Vállalkozásfejlesztési Alapítványok kiválóan megfeleltek e célnak. Sajnos a centralizáció és a nagybankok érdekei kerültek előtérbe 2000-től, ezért nem tudtak a Helyi Mikrohitel Alapok több pénzt kiharcolni. Ezt mutatja az Uniós JEREMIE források elosztása, az újabb szervezetek létrehozása (Magyar Vállalkozásfinanszírozási Zrt és Nemzeti Fejlesztési Ügynökség) és a bankrendszer erőteljes bevonása a finanszírozásba. Úgy gondolom, hogy záró gondolatként szükséges kihangsúlyoznom, hogy a jövőben nagyobb mértékben kellene a helyi vállalkozásfejlesztési alapítványok 17 éves szakmai tapasztalatára és informatikai rendszerére támaszkodni a tőkeszegény vállalkozók finanszírozásában.

Hivatkozások

- [1] Szekfű Tibor: Mikrohitelzési szektor Magyarországon Tanulmány 2007

Handa L-né

Mikrohitelezés szerepe Magyarországon

[2] Dr. Szabó Antal: Mikrohitelek a világban Tanulmány 2006

[3] PSZÁF 2007. évi gyorsjelentése

[4] Üzlet & siker 2009. ápr.